

Saturday, July 23, 2005

Posted 5:44 PM by mehran bahari

http://fars-turk.blogspot.com/2005_07_01_fars-turk_archive.html

مقدمه اي بر قالي بولوردي

تاریخ درج: ۸۳/۷/۴ منبع: کارپتور

ساکنان ده ابوالوردی از تیره ابوالوردی ایل ترک اینالو (از ایلات خمسه) هستند

آفرینندگی و خلاقیت، به معنای وسیع کلمه، ویژگی آشکار و انکارناپذیر قالیچه های ایلات در روستاهاست. این مناطق ایل نشین و روستایی هستند که تمامی ذرات هستی خود تمامی آرزوها ورنج ها و شادی های خود و هستی محیط و جامعه خویشان را در تار و پود قالیچه های دست بافت خود گره می زنند و می نشانند و عجبین می کنند.

ساکنان ده ابوالوردی از تیره ابوالوردی ایل اینالو (از ایلات خمسه) هستند که در زمان فرمانروایی مغولان از ترکستان به فارس آمده است.

طایفه ابوالوردی در چند سال گذشته در نقاط مختلف فارس پراکنده شده و گروهی مانند "بولوردی های اژدهاش" زندگی چادرنشینی و کوچ سالانه گردیده اند.

قالی بافی بولوردی منحصرأ به دست زنان است که همگی و به استقلال در خانه های خود بافندگی می کنند مانند دیگر مناطق روستایی و ایل نشین، افقی و زمینی است. جملگی قالی ها تمام پشم است. یعنی اینکه علاوه بر گره های قالی، تار و پود و به اصطلاح "چله" و "ریشه" همه از پشم است. جز آنکه گاه در ردیف های پود سه ردیف در میان یک رشته نخ می گذرانند برای استحکام و دوام بیشتر. قالیچه های بولوردی پر گوشت و بسیار سفت و تنگ است و گرهما بسیار نزدیک و چسبیده به هم همین ها سبب می شود که تا کردن از پشت دشوار شود و گاه موجب شکنندگی و ترکیدن و به زبان خودشان "پکیدن" قالی.

اسلوب گره زنی "ترکی بافی" است و به طور معمول در هر ده سانتیمتر طول بیشتر از شصت و پنج رج بافته نمی شود (۶۵*۶۵ در ده سانتیمتر مربع). بنابراین قالیچه های بولوردی کمتر زیربافت و بیشتر نیمه ریزباف است. در بولوردیهای اصلی که تا چند سال پیش بافته می شد درشت تر از ۴۵ رج درده سانتیمتر دیده نشده است. در بولوردی های جدید که همگی درشت بافت است، این مقدار به ۲۵ رج و ۴۰ رج هم رسیده است.

اندازه ها بیشتر یک ذرع و یک ذرع و دو ذرع است. قالیچه های بیشتر از چهار متر کمیاب و بیشتر از شش متر کمیاب تر است. بزرگترین قالی بولوردی که دیده شده نزدیک به هفت متر مربع مساحت داشته است.

رنگ ها - تا حدود چهل سال پیش تمامی گیاهی و طبیعی بوده و از گیاهان کوهی، به ویژه روناس و جاشیر و از پوست انار و گردو و برگ مو بدست می آمده است. اندک اندک رنگهای شیمیایی ناپایدار که ارزان بدست می آید گرفته شد. اما نسبت کاربرد رنگهای شیمیایی و گیاهی تا سالهای اخیر هرگز از ۱۰ درصد تجاوز نمی کرد و رنگهای گیاهی دست کم ۹۰ درصد از رنگهای قالی بولوردی اصل را تشکیل میداد. پاره ای از رنگها مانند خاکستری و شتری، نیز به همان رنگ طبیعی و اولیه پشم و بدون رنگرزی به کار می رفته است.

نکته دیگر اینکه رنگهای قالی بولوردی، مانند همه بافتهای عشایری و روستایی، همیشه یکدست نیست. دورنگی و گاه سه رنگی این قالی ها ناشی از داشتن ابزارهای دقیق اندازه گیری مواد و کم بود رنگ های گیاهی و نیز ظرفیت محدود ظرفهای مخصوص رنگرزی است. نتیجه آنکه گاه یک رنگ اصلی در چند نوبت آماده می شود و به تبع آن یک بار پرنرنگ

تر و بار دیگر کمرنگتر از آب در می آید. همچنین به سبب بی دقتی در شستشوی پشم - که برای زدودن چربی زیادی پشم و آسان شدن جذب رنگ ضروری است. و نیز به سبب یکدست نبودن رنگ طبیعی خامه پشم گاه رگه هایی به چشم می خورد که کمرنگتر تا پرننگتر از رنگ های اصلی است. البته این ناهم رنگی منحصر به دست بافته های روستایی و ایللیاتی نیست و در بسیاری از بافته های شهری نیز دیده می شود. از ویژگیهای رنگ آمیزی ایران از قرمز دانه یا رنگ های شیمیایی بدست می آید و نیز محدودیت رنگ های هر قالی که در رنگارنگ ترین قالیهای بولوردی از دوازده رنگ تجاوز نمی کند.

کمبود رنگ و صرفه جویی در کاربرد رنگ ها، که بی گمان ریشه های اقتصادی دارد و از فقر قالی بافان سرچشمه می گیرد، عامل بسیار مهم و قابل تأملی است که در تکوین ویژگیهای رنگ آمیزی بولوردی و مکتب خاص آن سهم عمده دارد و هم در تعیین مسیری که بولوردی را به سرآشینی زوال گشاینده است.

عصر طلائی بولوردی و اوج هنری آن در سالهای آخر دهه ۱۳۲۰ به نقطه پایان رسید و با فرا رسیدن دهه ۱۳۳۰ افول هنر یکتا و چند سالة قالی بولوردی مسلم شد. و این همه بازوال رنگ ها آغاز گردید.

تعداد قالیچه های بولوردی قدیم که نسبتاً سالم مانده باشد، به استثنای خانه ها که اطلاعی از آنها در دست نیست از ۱۰۰ تخته تجاوز نمی کند. در کشور آلمان غربی که در میان کشورهای بیگانه بیش از همه طالب بولوردی اصیل است تا سال ۱۳۵۲ هـ.ش. صاحبان ۳۲ تخته بولوردی شناخته شده است. در کل بخواهیم همه کشورهای اروپایی و عربی را در نظر بگیریم جمع کل بولوردیهای اصیل به ۴۰۰ نمی رسد. شاید به همین دلیل است که قالی بولوردی از چشم بسیاری از قالی شناسان و محققان و نویسندگان دور مانده است. و بالین امید که جوانان عزیز دانشجو و محقق خانواده فرش این مرز و بوم قدم در راه شناساندن بیشتر این سبک بگذارند.

با تشکر از استاد بزرگوارم جناب آقای عبدالله احراری که این فرصت را در اختیار اینجانب قرار دادند تا بتوانم قدمی در شناخت این سبک بردارم .

مریم زارع- شیراز
دانشجوی ترم ۴ دانشگاه آزاد اسلامی طبس